

THEOLOGIA FUNDAMENTALIS

AUCTORE

IGNATIO OTTIGER S. J.

TOMUS I.

DE REVELATIONE SUPERNATURALI.

CUM APPROBATIONE REVMI VIC. CAP. FRIBURGENSIS
ET SUPER. ORDINIS.

FRIBURGI BRISGOVIAE.
SUMPTIBUS HERDER,
TYPOGRAPHI EDITORIS PONTIFICII.
MDCCCXCVII.
VINDOBONAE, ARGENTORATI, MONACHII, S. LUDOVICI AMERICAE.

Index analyticus.

	Pag.
Praefatio	v
Editiones operum SS. Patrum etc.	ix

Isagoge.

§ 1. Theologiae fundamentalis origo	1
§ 2. Finis huius disciplinae propositus	2
§ 3. Locus huius disciplinae in systemate theologico	5
§ 4. Theologiae fundamentalis argumentum, divisio, definitio	6
§ 5. Momentum huius disciplinae	10
§ 6. Appellatio huius disciplinae	12
§ 7. Methodus huius disciplinae	15
§ 8. Huius disciplinae historia brevis	24

Pars I.

De revelatione supernaturali.

§ 9. Huius partis divisio	37
-------------------------------------	----

Sectio I.

Revelationis theoria.

§ 10. Argumentum et adversarii	37
--	----

Caput I.

De notione et possibilitate supernaturalis revelationis.

§ 11. Revelationis supernaturalis notio	41
Quid sit $\tau\theta$ supernaturalis (41—44); — quid revelatio supernaturalis (44—49); — quid mysterium (50—56).	
§ 12. Revelationis possibilitas	56
<i>Praenotanda</i>	56
Thesis I. Supernaturalis revelatio Dei immediata certo possibilis est, et ut plenior legis naturalis declaratio, et ut dogmata et praecepta positiva adiciens, et denique ut mysteria, si quae sunt, manifestans	57
Status quaestionis (57—58).	
<i>Probatur thesis pars I, i. e. revelationis supernaturalis possibilitas circa legem naturalem ex eo quod:</i>	

1. non adest repugnantia ulla ex parte veritatum revelandarum (58—59);
2. neque ex parte hominis, cui revelatio impertitur (59—62);
3. neque ex parte Dei revelantis, cuius scientiae atque potentiae (62 ad 63), — sapientiae (64—65), — immutabilitati omnino convenit (65).

Prob. thesis pars II. Possibilis est revelatio, quae continet dogmata et praecepta positiva; patet enim:

1. veritates supernaturales esse posse (66);
2. neque quicquam deesse ex parte Dei, ut huiusmodi revelationem impertire possit (66—69);
3. homini vero esse facultatem officiumque Deo talia revelanti parandi (69).

Prob. thesis pars III. Possibilitas revelationis circa mysteria. Non enim repugnat existentia mysteriorum, ut patet:

1. ex infinitate divinae naturae (69—71);
2. ex vi intellectus divini (71—72);
3. ex infinita Dei potentia (72);
4. ex eo, quod conceptus mysterii nullatenus contradictionem involvit (72—74).

Deus vero mysteria, si quae sint, revelare potest. Talis enim revelatio:

1. non repugnat divinae potentiae (74);
2. neque divinae sapientiae (75—77).

Atque homo mysteria revelata credere potest. Nam

1. mysteria revelata non sunt voces inanes (77—78);
2. homo autem et potest et debet Deo loquenti fidem habere (78—80).

Thesis II. Etiam mediata revelatio possibilis est, et adeo quidem ut, si quam religionem Deus revelare velit, id probabilius mediata quam immediata revelatione multis vel etiam omnibus hominibus communi facturus sit 80

Prob. thesis pars I. Mediata revelatio non repugnat:

1. ex parte Dei (80—81);
2. neque ex parte hominis (81—82).

Prob. thesis pars II. Mediata revelatio magis accommodata naturae humanae est, quoniam:

1. magis convenit divinae providentiae in regendis hominibus (83);
2. apprime virtutes promovet (83);
3. atque prae immediata multis incommodis immunis est (83—85).

Caput II.

De utilitate ac necessitate revelationis.

- § 13. Revelationis utilitas 85
- Thesis III.** Ea est generis humani condicio, ut, si legis naturalis revelatio supernaturali modo divinitus impertiatur, ea ipsi utilissima sit 85
- Prob. thesis.* Notitia legis naturalis, quae vere conducit ad bonos mores instituendos felicitatemque acquirendam, oportet sit communis, obvia, vera, certa (86—87).
- Talis notitia sola ratione humana non acquiritur (87—89); — optime vero revelatione supernaturali acquiri potest (89—91).
- § 14. Revelationis necessitas 91
- Praenotanda* 91
- Thesis IV.** Ex quo tempore falsorum numinum cultus inter homines ubique ferme inductus ac stabilitus est, humano generi, ut homines vitam rationi

consentaneam agere finemque suum ultimum attingere possent, revelatio supernaturalis moraliter necessaria fuit 92
 (Quid sit necessitas moralis, quae hic requiritur, — ad quid requiratur (92—95); — variae sententiae quoad revelationis necessitatem ad trutinam vocantur (95—107).

Prob. thesis. Necessè est homo agnoscat et colat unum verum Deum (108—114); — idem valet de primariis atque secundariis legis naturalis principiis quoad cultum divinum et leges civiles (114); — de facto vero neque primum neque alterum amplius locum habuit inter homines ex quo idololatria invaluit (115—120); — ita quidem. ut absque supernaturalis revelationis auxilio homines ex hoc statu abiectissimo surgere haud potuissent,

1. neque singuli et universi propria virtute (120—122),
2. neque ope philosophorum tam antiquorum quam modernorum, renovationi tali omnino imparium (122—133).

Thesis V. Atque ut legis naturalis et philosophiae veritatum summam completam ratio humana vel culta clare certoque cognoscat, revelatio supernaturalis divina pariter moraliter necessaria est 133

Prob. thesis. 1. Suadet a priori veritas thesis ex infirmitate humanae naturae (134—136).

2. Probatur thesis ex historia (136—137).

3. Ex testimonio doctorum (137).

Corollarium I. Ratio studiis philosophicis dedita revelationem divinam talem, si impertita sit, maximi facere debet: hoc enim humanae rationi 1. valde utile, 2. moraliter necessarium est, 3. neque ullo modo ei praecudicium facit (137—146). *Coroll. II.* Idem dicendum de aliis scientiis, uti de scientia rerum naturae et historiae (146). *Coroll. III.* Quomodo scientia humana revelatione compleatur (146—147). — *Coroll. IV.* De fine revelationi proposito (147). — *Coroll. V.* Revelatio quamvis necessaria debita non fuit generi humano (147—148).

Caput III.

De cognoscibilitate supernaturalis revelationis.

§ 15. De necessitate huius cognoscibilitatis 148

§ 16. De notis revelationis supernaturalis 149

Quid sint notae (149—151); — quomodo dividantur et quanam vis probandi ipsis insit (151—155); — variae sententiae de notis revelationis (155).

§ 17. Quanam sint notae internae, materiales et formales 156

Notae materiales desumuntur ex obiecto revelationis: doctrinae scilicet veritas, sanctitas, unitas (156—160); — notae formales vero ex modo quo revelatio proponitur (161—163).

§ 18. Quanam sint notae revelationis externae 164

Quattuor statuuntur: mores nuntii revelationis divinae (164—167); — revelationis propositae effectus manifesti (167—169); — praecipue vero miracula atque prophetiae (169).

§ 19. Notio et divisio miraculi 170

Variae de notione miraculi sententiae referuntur (170—174); — miraculi elementa (opus, causa, finis) singillatim explicantur (174 ad 192); — definitio miraculi proponitur (193—194); — miracula trifariam dispertuntur (194—195).

	Pag.
§ 20. Possibilitas miraculi	195
Thesis VI. Miracula sunt possibilia	195
<i>Prob. thesis.</i> 1. Miracula sunt possibilia ex parte creaturarum, nam a) nullo modo miracula praecidium faciunt naturae creatae (196—198); b) cui potius valde conveniunt (198—199).	
2. Miracula sunt possibilia ex parte Dei: a) ex parte potentiae divinae (199—202); b) ex parte immutabilitatis divinae (202); c) ex sapientia Dei (202—205); — d) ex ipsius sanctitate (205—207); e) ex providentia divina (207). — Confirmatur thesis generis humani persuasione (207—208). — Sequuntur duo Corollaria (208).	
§ 21. Cognoscibilitas miraculi	209
<i>Praenotanda</i>	209—211
Thesis VII. Miraculum certo cognosci nonnumquam potest	211
<i>Prob. thesis</i> quoad veritatem miraculi historicam. Si enim	
1. facto miraculoso praesentes sumus, illud ipsum clare et certo percipere valemus (211—212); — si vero	
2. absentes fuerimus, possumus per testes fide dignis certiores reddi (212—216).	
<i>Prob. thesis</i> quoad veritatem miraculi philosophicam.	
1. Deus certe potest miraculum, si quod patrat, notis manifestis insignire atque hoc facere debet, si illud miraculum in confirmationem revelationis editum sit (216—217).	
2. Miraculum dignoscere possumus a) ab operibus naturae corporeae (217—225); — b) ab effectibus humana arte vel fraude productis (225—226); — c) neque obstat mira sententia Zöllner (226—227); — d) dignosci potest miraculum ab operibus malorum spirituum (227—231).	
<i>Coroll.</i> Num quae arte magnetica vel evocatione spirituum patrantur sint miracula dicenda (231—233).	
§ 22. Notio et divisio prophetiae	233
De vi et usu vocis (233—234); — de elementis quattuor prophetiae: scil. eventu, causa efficiente, fine, modo (234—242); — definitio prophetiae proponitur (242—243); — variae sententiae circa prophetiae notionem referuntur (243); — divisio prophetiae statuitur (244—245).	
§ 23. Possibilitas prophetiae	245
<i>Praenotanda</i>	245—246
Thesis VIII. Prophetia possibilis est	246
<i>Prob. thesis.</i> 1. Prophetia non repugnat physice, a) neque divinae scientiae (246), — b) neque divinae potentiae neque hominis facultati (246 ad 247).	
2. Non repugnat moraliter, a) neque divinae sapientiae neque hominis libertati (247—248), — b) quibus potius favet (248). — Confirmatur thesis consensu populorum (248).	
§ 24. Cognoscibilitas prophetiae	248
<i>Praenotanda</i>	248
Thesis IX. Prophetia saepe certo cognosci potest	248
<i>Prob. thesis.</i> 1. Veritas historica prophetiae cognosci potest (249).	
2. Veritas philosophica prophetiae saepe cognosci potest (249—252).	
<i>Coroll.</i> De visionibus atque praedictionibus in statu magnetico factis (252).	

	Pag.
§ 25. De vi probandi miraculis et vaticiniis innata	252
<i>Praenotanda</i> : quid sentiant Strauss, Schelling aliique de vi probandi miraculorum atque vaticiniorum	252—255
Thesis X. Miracula et vaticinia revelationis, in cuius confirmationem, sive immediate sive mediate, eduntur, originem divinam invictè demonstrant	255
<i>Prob. thesis</i> . 1. Negative: miracula scil. et vaticinia ad revelationis divinitatem demonstrandam inepta dici nequeunt (255—260).	
2. Positive quoad miracula: a) ex veracitate et scientia Dei (261); — b) e sanctitate Dei (261—264); — c) e sapientia et potentia divina (264—265); — d) e bonitate divina (265); — e) e providentia Dei (265—266); — f) ex absurdis, quae sequerentur e contrario (266 ad 267). — Confirmatur thesis (267—268).	
<i>Prob. idem positive quoad vaticinia</i> (268—269).	
<i>Coroll. I</i> . Sufficit unum miraculum ad effectum in thesi requisitum obtinendum. Reddunt autem miracula revelationem evidenter credibilem evidentiâ morali, non metaphysica (269). — <i>Coroll. II</i> . Legatus ad revelatam religionem instituendam et miracula patrare et propheta esse debet (269—270). — <i>Schol. I</i> . Revelatio notis et internis et externis sufficienter praedita non solum divina est, sed etiam ut talis a nobis discerni potest (270). — <i>Schol. II</i> . Defectus notarum est locus theologicus negativus: de natura, opportunitate, necessitate huius loci (270—272). — <i>Schol. III</i> . De miraculi moralis possibilitate, cognoscibilitate, efficacia (272—273).	

Caput IV.

De revelationis inquisitione et acceptione.

§ 26. <i>Praenotanda</i>	273—276
§ 27. Officium revelationem inquirendi inventamque amplectendi	276
Quaenam quaestiones hic proprie tractandae sint uberius explicatur (276—278).	
Thesis XI. Cui homini revelatio aliqua ut vere divinitus impertita et pro omnibus hominibus destinata certo innotescit, ad eam amplectendam ipse graviter obligatur	278
<i>Prob. thesis</i> . 1. Revelatio est sermo Dei ad homines, quem homini neglegere non licet (278).	
2. Revelatio obiective spectata continet praecepta divina, quibus homo subicere se debet (279).	
3. Revelatio maxime conducit ad temporalem simulque aeternam hominis salutem, eam igitur respuere non licet (279).	
4. Thesis maxime comprobatur ex absurditate doctrinae, quae indifferentismus vocatur (280—287).	
Thesis XII. Grave hominis officium est revelationem divinam mediate impertitam anquirere	287
<i>Prob. thesis</i> . 1. Unicuique summe probabile videatur necesse est existere revelationem divinam ipsum obligantem, adest igitur ratio gravis eam anquirendi (287—289).	
2. Nulla vero ratio est, quae valeat hominem ab hac obligatione eximere (289—293).	
§ 28. Ratio anquirendae revelationis	293
<i>Praenotanda</i>	293

	Pag.
Thesis XIII. Dubium verum ac positivum in scientifica inquisitione de veritate revelationis christianae ut divinae iam admissae neque initio neque in de- cursu ab homine christiano admitti potest	294
<i>Prob. thesis pars I.</i> 1. Dubium positivum ab initio scientificae inquisitionis de veritate revelationis non requiritur a scientia (294—295). 2. Respuitur vero ab ipsa revelatione tamquam peccatum (295—296); — atque religioni fidelibusque iniuriosum (297—299). <i>Prob. thesis pars II.</i> Valent enim ea, quae in probatione primae partis allata sunt hic a fortiore (299); — refutantur adversariorum objectiones (299—301).	
Thesis XIV. Nec ad revelationem divinam admittendam praevium omnium eius doctrinarum examen philosophicum, sive positivum sive etiam negativum requiri potest	301
Quid sit examen negativum, de quo in thesi agatur (301). <i>Prob. thesis</i> quoad examen philosophicum positivum. 1. Tale examen non congruit ipsi revelationi (301—302); 2. neque rectae rationi (302—303); 3. neque iis, qui revelationem indagant (303—304). <i>Prob. thesis</i> quoad examen negativum. 1. Examen negativum non convenit neque obiecto revelato, neque generatim hominibus, quibus revelatio impertitur (304). 2. Examen negativum non requiritur, quoniam adest ratio magis obvia et via satis facilis ad effectum requisitum obtinendum (304 ad 306).	
Thesis XV. Atque etiam doctrinarum revelationis ut humanae naturae convenientium experientia interna neutiquam primaria est indagandae revelationis ratio	306
Quid sit haec experientia interna (306—307). <i>Prob. thesis.</i> 1. Experientia illa interna non est argumentum necessarium (307); 2. neque homini satis congruit (307); 3. neque sufficit ad finem requisitum obtinendum (307—308); 4. insuper facillime fallacis obnoxia est (308). -- Confirmatur thesis (308—309).	
Thesis XVI. Propria indagandae revelationis divinae ratio est examen ipsius facti revelationis	310
<i>Prob. thesis.</i> 1. Examen ipsius facti revelationis respondet tum revelationi (310). — tum consilio Dei revelantis (310—311). 2. Congruit viribus hominis (311); — atque sufficiens omnino est (311). — Confirmatur thesis (311).	
Thesis XVII. Ad demonstrandam revelationis divinae existentiam suffiunt argumenta, quae, etsi non evidentialia, certa tamen sunt	311
Quid sit „evidens“, quid „certum“, statuitur (311—312). <i>Prob. thesis.</i> 1. Revelatio considerari potest ut mandatum divinum. Ut vero homo tale mandatum recipere teneatur, suffiunt argumenta certa existentiae revelationis (312). 2. Idem patet ex fine revelationi proposito (312—313). <i>Schol.</i> Argumentis certis utiliter probabilialia addi possunt (313).	
Thesis XVIII. Revelationis porro, si quae impertitur, existentia et probari potest, et, ut ei fides adiungatur, reapse probanda est	314
(Quid sibi velit thesis et a quibus impugnetur (314).	

Prob. thesis pars I de possibilitate probationis.

1. Haec probatio si possibilis non esset, revelatio inutilis evaderet (314—315): — confirmatur pro Christianis ex doctrina Christi et Apostolorum (315—323): — necnon ex doctrina Patrum (323—325).
2. Refelluntur singillatim quae contra thesim proferuntur ex ipsa rei natura (325—330): — atque ex auctoritate quorundam Patrum (330—335).

Prob. thesis pars II de necessitate istius probationis.

1. Talis probatio omnino requiritur, ut homo prudenter revelationi fidem habeat (335—336), — ut unam prae alia, quae se revelatam dicit religio, eligat (336), — ut obsequium et intellectus et voluntatis Deo revelanti praestet (336).
2. Confirmatur pro Christianis ex auctoritate Romanorum Pontificum (336—337), Concilii Vaticani (337), — doctorum doctrina (337 ad 338).

Sectio II.

Revelationis existentia.

§ 29. Argumentum eiusque divisio 329

Caput I.

De existentia revelationis primitivae.

§ 30. Revelatio primitiva probatur 341

Praenotanda 341

Thesis XIX. Existit revelatio primitiva vere divina 342

Quid in hac thesi proprie sit probandum, quomodo, ex quibus fontibus, statuitur (342—344).

Prob. thesis. A tempore Adae usque ad Mosem a Deo hominibus praecepta positiva data sunt (344—345): — atque plures veritates revelatae (345—350): — talis revelatio vero nihil Deo indigni confinebat (350—369): — quin immo Deo valde conveniens erat (369 ad 372): — miraculis confirmata est (372—377): — atque prophetiis (377—378).

Coroll. Falsum est igitur naturalistarum atque rationalistarum commentum (378—379).

Caput II.

De existentia revelationis mosaicae.

§ 31. *Praenotanda*: quae distinguenda sint in religione mosaica 379—381

Articulus I.

Probatio divinitatis revelationis mosaicae ex eius notis internis.

Praenotanda 381

§ 32. De revelationis mosaicae ut divinae possibilitate 381

Thesis XX. Revelationis mosaicae tum dogmata tum praecepta moralia ea sunt, ut divina ipsius origo omnino possibilis sit 381

Prob. thesis, scil. dogmata et praecepta moralia, quae revelatione mosaica continentur, Deo omnino digna esse: quod ostenditur:

1. quoad doctrinas (381—385):
2. quoad morum praecepta (385—390).

	Pag.
<i>Probatur</i> dein revelationem mosaicam Deo indigni nihil continere :	
1. In lege mosaica nihil invenitur, quod Deo infinite perfecto, pure spirituali, sanctissimo repugnet: variae incredulorum obiectiones solvuntur (390—424).	
2. Lex mosaica nihil continet Deo legislatore indignum (424—430).	
Thesis XXI. Atque etiam revelationis mosaicae leges caerimoniales et civiles sapientes et Deo dignae sunt	431
<i>Prob. thesis pars I</i> de legibus caerimonialibus.	
1. Negative: scil. illae leges nihil Deo indigni continent. De praecepto vel permissione sacrificandi homines etc. (431—443).	
2. Positive: scil. leges illae nobilissimum finem habuerunt (443—444); -- ad quem obtinendum plurimum contulerunt (444—448).	
<i>Prob. thesis pars II</i> de legibus civilibus.	
1. Negative: scil. illas leges tyrannicas et hinc Deo indignas non fuisse (448—452).	
2. Positive: scil. eas sapientes atque Deo vere dignas fuisse (452—462).	
§ 33. De revelationis mosaicae ut divinae certitudine	462
Thesis XXII. Immo divina legis mosaicae origo ex ea ipsa certo se prodit	462
<i>Prob. thesis</i> 1. Ex modo, quo lex mosaica lata est (463—467);	
2. ex eius adiunctis et indole (467—468);	
3. praesertim vero ex providentia Dei extraordinaria, qua iuvabat observationem quarundam legum (468—472).	
Articulus II.	
Demonstratio divinitatis revelationis mosaicae ex eius notis externis.	
<i>Praenotanda</i>	472
§ 34. Demonstratio ex professione ac moribus Mosis	472
Thesis XXIII. Divinitas legis mosaicae ex ipsius Mosis professione ac moribus probabilissime saltem elucet	472
<i>Prob. thesis</i> Moses Dei nomine legem promulgans	
1. non deceptus fuit (473—474);	
2. neque ipse decepit (474—478).	
§ 35. Demonstratio ex miraculis Mosis	478
Thesis XXIV. Quin immo manifesto certa est legis mosaicae divinitas ex Mosis miraculis	478
<i>Prob. thesis</i> 1. Opera mirabilia vel in gratiam Mosis vel ab ipso Mose in confirmationem divinae ipsius missionis patrata sunt (480—481).	
2. Haec opera vires naturae visibilis et corporeae excedunt (481—490).	
3. Atque omnia illa opera supernaturalia vel ipsius Dei vel bonorum spirituum virtute effecta sunt (490—494).	
§ 36. Demonstratio ex Mosis vaticiniis	494
Thesis XXV. Pariter ex Mosis prophetiis legis mosaicae divinitas certo constat	494
<i>Prob. thesis</i> 1. vaticiniis, quae legis mosaicae divinitatem immediate monstrant . . . tria praecipua afferuntur atque vera vaticinia fuisse eventumque habuisse ostenditur (494—497);	
2. vaticiniis, quae mediate idem ostendunt, quatenus his Moses divino lumine illustratus apparet (497—499).	
§ 37. Demonstratio ex posterioribus miraculis et prophetiis	499
Thesis XXVI. Neenon posteriore tempore lex mosaica miraculis et prophetiis ut divina comprobata est	499

Prob. thesis. 1. Quoad miracula: Contigerunt enim illo tempore talia, uti transitus Iordanis (Ios. 3, 15 sq.) etc., in gratiam populi hebraei atque in favorem cultus divini Israelitarum (500—506).

2. Quoad vaticinia idem probatur (506—509).

Schol. I. Quid generatim tenendum sit de prophetis Hebraeorum, si comparentur cum aliarum gentium et temporum vaticiniis (509—514).

Schol. II. Revelatio mosaica vere divina dici debet (514).

Articulus III.

De legis mosaicae abrogatione.

- Praenotanda:* quae hic probanda sint, ut Iudaeis satisfiat 514 516
- § 38. De novae legis promissione 416
- Thesis XXVII. Lex mosaica novae legis divinae substitutione aliquando abroganda erat** 516
- Prob. thesis.* 1. Lex mosaica ex natura sua destinata non erat nisi pro certa natione, regione, tempore (516).
2. In ipsa lege mosaica promissum erat novum foedus cum nova lege pro omnibus semper et ubique valitura (517—519).
3. Promittitur item novus cultus vero Deo in toto terrarum orbe exhibendus (520—524); — translatio sacerdotii ad gentes (524—525); — cessatio denique totius cultus levitici (525—526).
- § 39. De nova lege per Messiam substituenda 526
- Thesis XXVIII. Ista autem nova lex veteri per Messiam, regem spiritualem, substituenda erat** 526
- Cui nomen „Messias“ competat (526—528).
- Prob. thesis pars I,* scil. Messiam esse novae legis auctorem, ex Is. 42, 1—9. In hoc vaticinio non agitur de
1. Cyro tanquam servo Dei (529);
 2. neque de integro populo iudaico (529);
 3. neque de meliore parte populi israelitici vel prophetarum ordine (529—530);
 4. neque de Isaia aut alio propheta (530);
 5. sed de solo Messia (530); solvantur difficultates, quae opponuntur (531—535).
- Prob. thesis pars II,* scil. Messiam esse regem spiritualem.
1. Ipse est rex, ut patet ex Ps. 2, 6 (535—539); — ex Ps. 71 (539—541); ex Ier. 23, 5 (542—544).
 2. Et quidem rex spiritualis, ut patet ex amplitudine regni ipsius (544); ex regni messiani duratione (544—545); — ex modo, quo hoc regnum constituitur et conservatur (545); — ex regis dotibus (545—546).
- Prob. thesis pars III,* scil. Messiam esse unum.
1. In allatis prophetiis enim semper ut unus designatur (546).
 2. Ipsius regnum vero dicitur universale quoad locum et tempus (546).
 3. Neque obstat, quod Messias simul humilis atque gloriosus dicitur (546).
- § 40. De facta iam legis mosaicae abrogatione 546
- Thesis XXIX. Lex mosaica iam dudum abrogata est.** 546
- Prob. thesis.* 1. Prophetiis a) ex Gen. 49, 10: vaticinio patriarchae Iacob de „Schilo“ venturo (547—568); — b) ex Dan. 9, 24—27 (568 ad 590); — c) ex Mal. 3, 1 (590—593); — d) ex Agg. 2, 7—10 (593—602).

2. Probatur thesis e praesenti Iudaeorum statu, cum a) iam a saeculis Deus foederis mosaici condiciones non servaverit (602); — b) atque observantia legis mosaici ex eodem tempore iam impossibilis reddita est (602—604).

Coroll. Messias verus certo iam advenit: inquirendum igitur est, quis sit (604).

Caput III.

De existentia revelationis christianae.

- § 41. *Praenotanda* 605

Articulus I.

Demonstratio divinitatis revelationis christianae ex eius notis internis.

- § 42. Demonstratio ex ipsa Christi doctrina petita 606

Quonam modo procedendum sit in hac demonstratione (606).

- Thesis XXX.** Christi doctrina ratione tum modi, quo tradita est, tum sui ipsius, eatenus spectata, quatenus ab omnibus Christianis ut certa ipsius revelatio admittitur, adeo Deo digna est, ut divinam sui originem valde probabiliter saltem indicet 607

Prob. thesis pars I. Christi doctrinam Deo dignam esse apparet ex modo, quo tradita fuit.

1. Docuit enim Christus summa animi tranquillitate (607—608).
2. Docuit quamvis modo simplici et claro cum gravitate tamen mira atque maiestate (608).
3. Confirmavit doctrinam suam admirabili vitae sanctimonia (608).

Prob. thesis pars II. Ipsam doctrinam obiective sumptam Deo dignam esse. Hoc patet

1. ex doctrina theoretica (608—609);
2. ex doctrina morali sive practica (609—620).

Prob. thesis pars III. Christi doctrinam esse divinae originis.

1. Probabilissimum enim est Christum eam non sola ingenii sua vi invenisse (620—622).
2. Neque eam a gentilibus accepit (622—624).
3. Neque eam totam e gentis suae libris sacris hausit (625—628).

Cum igitur Christus doctrinam suam mere humana via non acquisivit, iam satis probabile est eam fuisse divinae originis.

Articulus II.

Demonstratio divinitatis revelationis christianae ex eius notis externis.

- § 43. Demonstratio e Christi moribus et proprietatibus 628

Praenotanda 628—629

- Thesis XXXI.** Iesu Christi missionis et doctrinae origo divina ex ipsius Christi de se testantis auctoritate moraliter certa est 629

Prob. thesis. Christus passim legatum divinum se profitetur ad doctrinam divinitus acceptam hominibus communicandam (629—630). Hoc Christi testimonium verum est. Nam

1. Ipse non fuit deceptus a) neque minus ordinata passione (630—631): b) neque imaginatione aut furore (631—634).
2. Ipse non fuit deceptor, ut patet a) ex immunitate omnimoda a peccato (634—636); — b) ex virtutibus praeclaris, quibus ornatus erat (637—640).

- Pag.
- Thesis XXXII. Iesus Christus est verus in Scripturis Veteris Testamenti promissus Messias, eiusque proinde revelatio vere divina** 640 748
- Statuitur:* Quisnam finis proprie huic thesi propositus sit (640 - 641): qua ratione hic finis argumentando obtinendus (641 - 644).
- Prob. thesis pars I,* Iesum Christum revera esse Messiam (644 - 746).
- A. Ostenduntur munera, qualitates, notae, quibus verus Messias secundum prophetas insignitus esse debet (644 - 685).
1. De Messiae muneribus iam supra agebatur cf. p. 526 - 546 (644).
2. Qualitates sive notae personales Messiae multae, inter quas
- a) primum locum obtinet ipsius divinitas: haec igitur probatur:
- α) ex c. 9 Isaiae: „Parvulus natus est nobis“ etc. (645 - 651);
 — β) ex c. 5, 2 Michaeae: „Et tu Bethlehem“ etc. (651 - 658).
- b) Notae Messiae personales, quae eius originem et nativitatem respiciunt, sunt haec: α) Messias oriundus ex stirpe David (Ier. 23, 5) (658); β) nasciturus in oppido Bethlehem (Mich. 5, 2) (658).
- c) Quoad eius vitam praedictum fuit: α) Praecursorem a Deo missum Messiam antecessurum esse (Mal. 3, 1) (658); — β) ipsum vero mitem atque humilem corde futurum (Is. c. 42) (659).
- d) Quod deinde ad finem messianae vitae spectat, non solum mors Messiae violenta (cf. supra § 40, p. 568 sqq.), sed etiam varia eius adiuncta a prophetis praedicta sunt: α) praesertim in Psalmo 21: Variarum interpretationum sententiae (659 - 661); — messianus esse hic Psalmus pluribus comprobatur (661 - 666). Secundum hunc Psalmum Messias moriens deridebitur ab hostibus siti dira cruciabitur — vestes eius inter hostes dividuntur ipsius manus et pedes transfigentur (666 - 672). — β) Alia plura de morte Messiae violenta habet Is. c. 52, 13 - 53, 12: Quid interpretes de hoc Is. loco (673) — re vera l. c. agitur de Messia, quod pluribus ostenditur et negative refutatio adversariorum interpretationes varias (674 - 681) — et positive tum ex auctoritate (681 - 682) tum ex vaticinii argumento (682 ad 685). — Quid de morte Messiae violenta praedictum sit singillatim enumeratur (685).
- B. Ostenditur, quo circiter tempore Messias secundum prophetas sit venturus (685 - 703; cf. supra § 40, p. 547 sqq.) — ex 9, 24 - 27 Danielis prophetae (cf. supra p. 568 sqq.). Unde hebdomadam Danielis initium repetendum sit (685 - 689) — quattuor omnino decreta in quaestionem vocantur, scil. Cyri decretum (1 Esdr. 1, 2 - 4; 6, 1 - 5. 2 Par. 36, 22 sq.), Darii Hystaspis (1 Esdr. 6, 1 sqq.), Artaxerxis Longimani decretum prius (ibid. 7, 1 sqq.) et posterius (2 Esdr. 1, 2 sqq.; 2, 1 sqq.). Variarum sententiarum proponuntur.
- Prima initium sumit ex Cyri decreto: quid de hac sententia (689 ad 693).
- Alteram computat hebdomadam Danielis ex edicto Artaxerxis Longimani priore: rationes afferuntur (693 - 695).
- Tertia denique statuit tamquam initium Artaxerxis edictum posterius: rationes afferuntur, obiectionibus satisficit (695 - 700); quo anno hoc quartum decretum latum sit (700 - 702).
- C. Quae supra (A et B) de Messia iuxta prophetas dicta sunt, apprime conveniunt in Iesum Christum cumque solum.

1. In ipsum enim conveniunt Messiae munera :
 - a) Iesus Christus scilicet est rex spiritualis perpetuo regnaturus (703 ad 704); — princeps pacis omnino iustus (704—705).
 - b) Legislator in re religionis atque doctor universi humani generis (705—706).
 2. Iesus Christus ornatus est Messiae qualitatibus et notis personalibus :
 - a) Etenim verus Deus est, quod abunde probatur (706—716) — ex Io. 8, 58 (706—710); — ex Io. 14, 9. 12 (710—711); — necnon ex Io. 20, 28 sq. (711—715).
 - b) Iesus Christus revera natus est e stirpe David (716—718) et quidem in Bethlehem (718). — Fuit ipsi divinitus missus tanquam praecursor Ioannes Baptista (718—720). — Humilitas vero atque Christi mansuetudo perfectissima erat (720). — Quae denique de Messiae morte praedicta erant, ad amissum in Christi obitum cadunt et singillatim probantur (720—734).
 3. Iesus Christus tempore Messiae statuto advenit.
 - a) Advenit enim tempore Gen. 49, 10 constituto (735—740);
 - b) item tempore, de quo Malachias et Aggaeus prophetae (740—741);
 - c) necnon tempore suo iuxta Danielis vaticinium (742—745).
- Prob. thesis pars II, Iesu Christi revelationem esse vere divinam.*
1. Nam ut verus Messias erat legatus divinus (746—747).
 2. Quin immo verus Deus; ergo ipsius revelatio est divina (748).
- Coroll.* Christus in docendo minime positive erroribus gentis suae se accommodavit 748 . 749
- § 44. Demonstratio e vaticiniis Christi 749
- Praenotanda* 749
- Cur hoc argumentum demonstrationi e miraculis quaerendae praemittatur (749); — vaticinia Christi trifariam dividi solent; — quibus vaticiniis hic uti, quibus non uti possimus (749—750).
- Thesis XXXIII. Iesus Christus missionem suam adeoque etiam doctrinam divinam esse probavit vaticiniis eventu comprobatis 750**
- Prob. thesis.* Christus vaticinia edidit, nam
1. plures eventus futuros praedixit (751—752);
 2. quos mens humana naturaliter praevidere non potuit (752—754).
- Eventu confirmata sunt, quae Christus praedixit
1. de sua ipsius sorte (754);
 2. de Apostolorum sorte (755);
 3. de Hierosolymorum et templi excidio (755—756).
- Christus ad vaticinia sua ut ad missionis divinae argumenta provocavit (756—757).
- § 45. Demonstratio e miraculis Christi 757
- Praenotanda* 757
- Thesis XXXIV. Christus Iesus missionem et doctrinam suam divinam esse probavit miraculis 758**
- Prob. thesis.* I. Christus patravit vera miracula; nam
1. Christus edidit multa opera, quae vires naturae saltem visibilis superabant :
 - a) in natura rationis experte: sic aquam convertit in vinum (758 ad 759); — cibavit mirabiliter paucis panibus multa milia hominum (759—761); — sedavit solo verbo ventum et mare (761 ad 763); — ambulavit super mare (763—765).
 - b) Item effecit supernaturalia opera in natura rationali; ita caeco nato visum restituit (765—768); — paralyticum verbo sanavit

	Pag.
(768—772); — atque centurionis famulum (772—774): — Lazarum mortuum ad vitam revocavit (774—781).	
2. Ista opera supernaturalia sunt vera miracula; nam	
a) Constat illos eventus vere contigisse (781).	
b) Diabolo autem attribui isti eventus nequeunt (781—783); — sunt igitur mediate aut immediate divinitus effecti (783—784).	
II. Christus ad miracula ut divinae missionis argumenta provocavit (784—785).	
<i>Coroll. I.</i> Christus ipse miracula omnino non parvi fecit. — <i>Coroll. II.</i> Ex iis, quae in thesi probata sunt, iam sequitur alia omnia Christi prodigia vera miracula fuisse (785).	
Thesis XXXV. Christus missionem suam, ideoque etiam doctrinam divinam esse demonstravit imprimis sua a mortuis resurrectione	786
Christi resurrectio ut primarium miraculum atque vaticinium considerari debet. — Quid rationalistae de resurrectione asserant (786—787).	
<i>Prob. thesis pars I</i> de resurrectione Christi ut miraculo:	
1. Factum istius resurrectionis est certissimum; nam	
a) Impossibile esse resurrectionem nullatenus probari potest (787).	
b) Factum resurrectionis ut certum testatur a quam plurimis testibus oculatis (788—789); — fide dignissimis: qui scilicet ipsi falli non potuerunt (789—797); — neque alios decipere voluerunt (797—798): — neque fallere potuissent, etiamsi voluissent (798 ad 804); — contra fidem testium afferri nequit, quod ipso momento resurrectionis nemo praesens affuisse dicitur (805); — neque quod Christus non pluribus, adversariis ipsis, omni populo apparuit (805—807); — neque quod Matthaei relatio de custodia sepulcri falsa sit (807—814); — neque quod Evangelistae in relatione resurrectionis inter se discrepent (814—830); — Harneck refellit (831—834).	
2. Probatur resurrectionis factum esse miraculum verum (834—836).	
3. Hoc autem miraculum certissimum argumentum est divinae Christi missionis atque divinae originis doctrinae ipsius. Provocavit enim semel (836—840) et iterum ad eam (840—842).	
<i>Prob. thesis pars II</i> de Christi resurrectione ut prophetia.	
1. Christus enim resurrectionem suam saepius praedixit (842—843).	
2. Atque haec praedictio vera prophetia erat (843—846).	
3. Erat autem tale vaticinium divinae Christi missionis argumentum (846).	
§ 46. Confirmatio e miraculis in ordine morali patris	846
<i>Praenotanda</i>	846 850
Thesis XXXVI. Divinitas revelationis Christi celerrima eius propagatione confirmatur	850
<i>Prob. thesis.</i> 1. Deus revelationem Christi celerrime propagavit (850 ad 853).	
2. Haec vero propagatio modo supernaturali effecta est, cum	
a) quam plurima et gravissima impedimenta obstarent (854—858) atque	
b) ad illa superanda causae naturales non sufficerent (858—869).	
Thesis XXXVII. Divinitas revelationis Christi stupenda eiusdem ad emendandos hominum mores tribus primis christianae aerae saeculis efficacia confirmatur	869

<i>Prob. thesis.</i> 1. Christiana religio miro modo illis saeculis mores emendavit (869-875).	
2. Item christiana religio sanctitatem familiae restituit atque stabilivit (875).	
3. Haec vero morum emendatio supernaturali tantum virtuti ascribi potest (876-877).	
Thesis XXXVIII. Revelationis christianae divinitas denique martyrum testimonio confirmatur	877
Agitur hic de testimonio martyrum solummodo quatenus est miraculum ordinis moralis (877-878).	
<i>Prob. thesis.</i> 1. Testimonium martyrum cum omnibus adiunctis suis revera effectus supernaturalis fuit: nam	
a) Martyrum constantia atque fortitudo excessit per se vires humanas (879-897).	
b) Neque naturali voluntatis impulsu ullatenus producta fuit (897 ad 900).	
2. Testimonium autem tale ad religionem ita pertinebat, ut ei apprime faveret (900-902).	
§ 47. Conclusio doctrinae de revelationis christianae origine divina	902
Articulus III.	
De revelationis christianae necessitate.	
§ 48. <i>Praenotanda</i>	903
Thesis XXXIX. Religio christiana in omne tempus futurum ab omnibus hominibus amplectenda est	905
<i>Prob. thesis.</i> I. Religio christiana est unice vera.	
1. Religio enim naturalis non sufficit (905).	
2. Neque lex mosaica post Christum amplius valet (905-906).	
3. Multo minus ulla ex gentilium religionibus vera dici potest (906 ad 909).	
4. Speciatim buddhismus reiciendus est (909-914).	
5. Denique Mohammedis religio falsa est (914-921).	
II. Religio christiana in perpetuum unice vera permanebit: quod probatur sacris litteris (921-922).	
III. Religio christiana universaliter per orbem praedicanda est (922-925).	
<i>Coroll. I.</i> De gradibus perfectionis divinae revelationis (925). · <i>Coroll. II.</i> Conclusio practica (926). · <i>Coroll. III.</i> De spiritismo (926). — <i>Coroll. IV.</i> Quid iam restet inquirendum (928).	

THEOLOGIA FUNDAMENTALIS

AUCTORE

IGNATIO OTTIGER S. J.

TOMUS II

**DE ECCLESIA CHRISTI UT INFALLIBILI REVELATIONIS
DIVINAE MAGISTRA**

CUM APPROBATIONE REVMI ARCHIEP. FRIBURGENSIS
ET SUPER. ORDINIS

FRIBURGI BRISGOVIAE

B. HERDER

TYPOGRAPHUS EDITOR PONTIFICIUS

MCMXI

ARGENTORATI, BEROLINI, CAROLSRUHAE, MONACHII, VINDOBONAE
LONDINI BRITANNIAE, S. LUDOVICI AMERICAЕ

Index analyticus.

Pars II.

De Christi Ecclesia.

	Pag.
Tituli librorum, quorum saepius fit usus	XXI
§ 1. <i>Praenotanda</i>	1

Sectio I.

De institutione ac veritate perenni Ecclesiae romano-catholicae ut infallibilis Christi revelationis magistrae.

Caput I.

De forma et institutione Ecclesiae Christi.

§ 2. <i>Praenotanda</i>	3
-----------------------------------	---

Articulus I.

De forma Ecclesiae Christi externa.

§ 3. De institutione vivi et infallibilis magisterii	4
--	---

Thesis I. Ad propagandam docendamque integram religionem suam Christus apostolorum collegium ut vivum et infallibile magisterium instituit 4

Quid sit infallibilitas, quinam adversarii thesis (4—7).

Probat *thesis pars I:* Christus instituit magisterium vivum (7).

Prob. thesis pars II: Christus instituit magisterium infallibile (8 sqq). Scil.:

A. Infallibile erat collegium apostolorum, id quod efficitur

1. ex Mt 28, 19 20, ubi specialis assistentia a Christo promissa includit infallibilitatem (8—12);

2. ex Io 14, 26; 16, 7 13, ubi absolute promittitur is qui dicitur Spiritus Sanctus inducens in omnem veritatem. — *Confirmatur* argumentum ex Act 1, 8; Io 15, 26 sq (13—16).

3. et 4. e Mc 16, 16 et e miraculis ab apostolis patratris (16—17). *Confirmatur* I. ex muneris apostolici natura (17); — II. ex concilio apostolorum (17—18). Satisfit obiectionibus (18—19).

B. Etiam S. Paulus infallibilis fuit (19). Quod efficitur

1. ex Pauli paritate cum ceteris apostolis (19);

2. ex Pauli ipsius professione miraculis confirmata (20—23).

Solvuntur quae obiciuntur (23 sqq): I. S. Paulum a coaevis non putatum fuisse infallibilem (23); — II. S. Petrum errasse: Gal 2, 11 (23—24); — III. scriptores Novi Testamenti inter se dissentire (25—27); — IV. imprimis Petrum et Paulum quam maxime discordes fuisse (placita scholae Tubingensis) (27—34); — V. apostolos secundum Christi ad iudicium adventum mox futurum putasse (35—44). Quid ad haec respondeant

1. ii, qui apostolorum errorem concedunt (36—38); 2. quid ii, qui eum negant (38—44). Cur apostoli ultima dicant sua tempora, cur appropinquantem adventum Domini (39—40). Loci 1 Thess 4, 14; 1 Cor 15, 51; 7, 26; Hebr 10, 37 sq explicantur (41—44). — VI. Quid obiciatur e S. Patribus (44—47); — VII. quid ex rei natura (47—48).

Scholion. De infallibilitate apostolorum singillatim sumptorum (48).

Corollarium I.-III. Apostoli non sunt usi accommodatione dogmatica; — eorum doctrina est doctrina Dei; — eorum potestas docendi est potestas iurisdictionis (48—49).

§ 4. De institutione imperii sacri	49
<i>Praenotanda</i>	49

Thesis II. Christus apostolis suis pro religionis suae negotio potestatem legiferam, iudiciariam, ultricem immediate conferens verum imperium statuit	50
--	----

Prob. thesis pars I: collatam esse potestatem legiferam,

1. ex Mt 18, 18, quod argumentum confirmatur ex usu rabbinico vocum ligandi et solvendi (50—54);
2. et 3. ex Io 20, 21 et ex dictis et factis ipsorum apostolorum (54—55).

Prob. thesis pars II: collatam esse potestatem iudiciariam, quod efficitur

1. ex natura rei, 2. ex Mt 18, 15 sqq (55—58).

Prob. thesis pars III: collatam esse potestatem puniendi, quod efficitur

1. ex eius necessitate; 2. ex Mt 18, 17 et praxi apostolorum (58—59).

Solvuntur obiectiones ex Mt 23, 8 (Christus unus magister), Mt 20, 26 (nulla dominatio inter christianos). Sententia proposita a Solm (59—61).

Thesis III. Imperium sacrum Christus tamen ita instituit, ut apostolo Petro primatum non tantum honoris et ordinis, sed etiam iurisdictionis in ceteros apostolos atque in omnes christianos conferret	61
---	----

Quid sit primatus iurisdictionis. — Adversarii thesis (61—64).

Prob. thesis. A. Christus Petro primatum promisit verbis Mt 16, 18—20 (64 sqq). Nam

1. ad solum Petrum a Christo dicta sunt
 - a) generatim omnia quae toto illo loco enuntiantur (64);
 - b) speciatim quae de „petra“ Ecclesiae ibi habentur (65—70); fundamentum igitur hic non dicuntur Christus, Petri fides, omnes apostoli (licet ii fundamentum possint dici). nec christianorum multitudo (70—76), id quod concedunt multi recentiores protestantes (76—77).
2. Verbis illis iurisdictionis primatus promittitur (77 sqq). Nam
 - a) Petrus dicitur α) fundamentum Ecclesiae totius eiusque β) fundamentum verum, ita ut non solum primum Ecclesiae lapidem eum posuisse affirmetur (77—80). Sed γ) sine iurisdictionis potestate non potest Petrus fungi fundamenti munere uniendi, firmandi, conservandi (80—85). — *Solvuntur quae obiciuntur* ex dissimilitudine fundandi et imperandi, ex satanae vocabulo Mt 16, 23, ex trina Petri negatione, ex Gal 2, ex eo quod fides sit Ecclesiae fundamentum, ex Eph 2, 20 (85—89).
 - b) Petro solo traduntur claves Ecclesiae in terris degentis, qua metaphora iurisdictionis potestas exprimitur (89—93).
 - c) Petro specialis potestas ligandi et solvendi traditur (93—95). Itaque Petri potestas est universalis et suprema (95—96). Ceteri vero apostoli loco Mt 18, 18 eandem potestatem non acceperunt

(97—99); neque Christus omnem primatum inter suos exclusit (99—100).

Nota de rationalistarum et modernistarum contra authentiam textus Mt 16, 18 argumentis (100—106).

B. Christus Petro primatum iurisdictionis in totam Ecclesiam revera contulit (106 sq). Nam

1. id sequitur ex primatus promissione (106);
2. id diserte refertur Io 21, 15 sqq (106 sq). Nam Christi verba Io 21, 15 sqq relata ad solum Petrum diriguntur (107—109); iurisdictionis autem primatum in universam Ecclesiam ibi conferri efficitur ex eo, quod a) omnes fideles Petro commendantur (109—113); b) quod pastor Ecclesiae constituitur Petrus Petrusque solus (113—117), quo munere pastoris supremi suprema iurisdictione significatur (117—120).

Confirmatur thesis I ex reliqua Christi cum Petro agendi ratione (120 sq), scil. 1. ex mutatione nominis (120); — 2. ex Christi singularibus pro Petro precibus Lc 22, 32. Quo loco confirmator in gravissimis periculis constituitur Petrus solus fratrum omnium (121—125; *nota* de voce ἐπιστρέφας 125—129); confirmatoris autem munus iurisdictionem requirit (129—132). Refelluntur quae obiciuntur (132—133).

Confirmatur thesis II ex Petri ipsius ceterorumque apostolorum agendi ratione (133 sq). Quamquam enim 1. si Petrus usus non esset primatu, nihil contra catholicos sequeretur (133), tamen 2. et Petrum exercuisse primatum et apostolos eius primatum agnovisse, arguunt et actus apostolorum (134) et evangelistae, cum loco magis honorifico Petrum ponunt in catalogis apostolorum et alibi (134—139). — *Nec obici* possunt 1. quaedam facta, scil. quod Petrus „mittatur“ vel „rationem reddat“, aliaque (139—141); — 2. quaedam S. Pauli effata (Gal 2, 9. 1 Cor 12, 28. Eph 4, 11. 1 Cor 3, 11. 2 Cor 11, 5; 12, 11) (141—144). — De S. Iacobi primatu (144—145; cf. 796).

Confirmatur thesis III antiquitatis testimonio (145 sq). Nam

1. super ipsum Petrum Ecclesiam aedificatam esse testantur scriptores graeci (145—149), syri et orthodoxi et nestoriani atque armeni (149—152), scriptores latini (152—154). Consentiant liturgiae orientales (154—156) atque ipsi ethnici scriptores (156—157). — De SS. Patrum interpretatione petram ipsum Christum vel fidem intelligentium (157 sq), et imprimis I. de S. Augustino, Theodoro, Cyrillo, variisque mediæ aevi scriptoribus (158—165); 2. de Patribus, qui petram fidem esse Petri dicunt (165—169).
2. Claves Petro cum suprema potestate ligandi et solvendi traditas esse docent Graeci, Syri, Copti, Latini (169—175). Etiam alios apostolos claves habere quo sensu dicant Patres (175). Quo sensu Petro tamquam figuram Ecclesiae gerenti datae sint claves, ubi iterum de S. Augustino (175—177).
3. Petro supremam pascendi potestatem traditam esse affirmant Graeci, Syri et Armeni, Latini (178—182). — De Isidori et Cyrilli Alex. sententia (182).
4. Patres vocant Petrum caput apostolorum, novum Moysen, totius Ecclesiae rectorem (182—186).

Obiciunt eos Patres, quos aequalitatem apostolorum docere affirmant: I. de Cypriani et eius sequacium sententia (186—191; cf. 653—658); — II. de Origene (191—193); — III. de posterioris aetatis Patribus

(193—198); — IV. de Andreae, Iacobi etc. cum Petro aequalitate (198—202). Quo sensu praecipue Paulus Petro aequetur (202—209).
Scholion. De munere prophético, quod statuit Rothe (209—212).

Articulus II.

De institutione Ecclesiae Christi.

- § 5. *Praenotanda.* Quid sit vi vocis ecclesia, quid societas 212
§ 6. Christus Ecclesiam instituit 218

Thesis IV. Itaque Christus ipse Ecclesiam universalem, i. e. religiosam societatem propriam ac vere et presse intellectam pro omnibus hominibus, eamque perfectam atque unicam instituit 218

Prob. thesis pars I: Christus instituit societatem religiosam, universalem, distinctam, veram. Instituit enim talis societatis

1. elementum materiale (218—219);
2. elementum formale, i. e. a) doctrinam, b) cultum, qui Io 4, 23 non vetatur, c) finem, d) auctoritatem; e) distincta haec societas erat a synagoga (219—224).

Confirmantur haec 1. ex eo, quod Christus Ecclesiam comparat ovili, domui etc.; — 2. ex apostolorum agendi ratione; — 3. ex subsequentium temporum historia; — 4. rationibus congruis (224—227).

Prob. thesis pars II: Christus instituit societatem perfectam (227 sq).
Quod patet

1. ex intrinseca Ecclesiae prae aliis societatibus perfectione (227—229);
2. ex eius universalitate (229);
3. ex eo quod solis suis viribus finem suum obtinere potest (229—231);
4. ex obiectionum inanitate, scil.: Ecclesiam non habere territorium et esse „statum in statu“, arrogare sibi iura potestatis civilis etc. (231—235).

Prob. thesis pars III: Christus instituit societatem unicam (235 sq). Quod ostenditur ex uno Ecclesiae regimine et magisterio, ex Christi et S. Pauli verbis, et confirmatur variis rationibus (235—237).

Corollaria I—V. Ecclesia est opus divinum; quomodo definiatur; ea est eadem cum religione Christi; innititur S. Scripturae; habet ius bona temporalia possidendi (237—238).

Caput II.

De proprietatibus Ecclesiae Christi.

- § 7. *Praenotanda.* Quid sit proprietas 238
§ 8. De inaequalitate Ecclesiae 241

Thesis V. Ecclesia Christi est iure divino societas inaequalis ratione tam magisterii quam imperii, sive ex ordinatione ipsius Christi potestas illa utraque non est omnibus Ecclesiae membris propria et communis 241

Quid sit societas inaequalis, qui adversarii thesis (241—244).

Prob. thesis. Apostoli a solo Christo acceperunt

1. potestatem magisterii (244—245);
2. potestatem imperii, id quod valet a) de potestate omnium apostolorum (245—247); b) de potestate primatus (248—250). Quid velit S. Augustinus, cum Petrum in figura Ecclesiae claves accepisse dicit (250—253). De aliis adversariorum obiectionibus (253—256).

	Pag.
§ 9. De libertate Ecclesiae	256
Thesis VI. Christus Ecclesiam suam in colenda, conservanda, propaganda religione omnino liberam sive nulli civili potestati subiectam instituit . . .	256
<i>Prob. thesis pars I: Ecclesia in colenda Christi religione libera est, nam</i>	
1. libera sunt eius regimen et magisterium (257—258);	
2. fideles in profitenda religione nulli civili potestati obnoxii sunt (258—259).	
<i>Prob. thesis pars II: Ecclesia in conservanda Christi religione libera est (259).</i>	
<i>Prob. thesis pars III: Ecclesia in praedicanda et propaganda religione libera est (259—260).</i>	
<i>Corollaria (260—261).</i>	
§ 10. De necessitate Ecclesiae ad salutem	261
Thesis VII. Ecclesia e Christi voluntate est omnibus hominibus via ordinaria ad salutem aeternam necessaria, ita ut, qui gravi sua culpa extra illam vivit ac moritur, eam salutem obtinere non possit	261
Non quaeritur quis, sed <i>per quid</i> quis salutem consequatur (261—264).	
<i>Probat. thesis 1. positive</i> a) ex generali voluntate Christi, religionem suam praescribentis; b) ex Io 3, 5, Mt 18, 17 etc.; c) in sola Ecclesia posita sunt salutis adiumenta; d) ex S. Paulo (264—266). — <i>Confirmatur</i> ex persuasione a) veterum Patrum; b) posteriorum temporum et ipsorum protestantium (266—269).	
<i>Prob. thesis 2. negative</i> solutione obiectionum. Non enim evertitur thesis loco Mt 5, 3 sqq; nec doctrina nimis dura aut „intolerans“ ea traditur; nec ex ea vim esse inferendam infidelibus efficitur (269—273).	
§ 11. De perpetuitate et immutabilitate Ecclesiae	274
Thesis VIII. Ecclesia e Christi voluntate non solum in perpetuum permansura, sed etiam immutabilis est ratione tum Petri primatus et totius regiminis sacri, ita ut sacer principatus semper in ea existat, numquam vero penes fidelium multitudinem vel principes civiles sit, tum infallibilitatis et ipsis quidem in sacro regimine apostolorum legitimis successoribus in perpetuum concessae. Unde efficitur, ut etiam ratione fidei et doctrinae Ecclesia sit immutabilis	274
Quid intelligantur perpetuitas et immutabilitas et quomodo differant. Thesis quam necessaria et quomodo probanda? Excludaturne omnis progressus et evolutio doctrinalis? Adversarii thesis (274—278).	
<i>Prob. thesis pars I: Ecclesia est perpetua (278—281).</i>	
<i>Prob. thesis pars II: Ecclesia est immutabilis</i>	
A. quoad Petri primatum (281—286).	
B. Ecclesia est immutabilis quoad regimen sacrum apostolis commissum. Scil.	
1. hoc regimen perpetuo erat continuandum (287 sqq) a) ex Christi voluntate, quam secuti b)—d) apostoli adiutores sibi constituebant, nec umquam futuro tempore pastores Ecclesiae non debere existere significabant (287—290); e) antiquissimi Patres episcopi (ex voluntate apostolorum) semper fuisse testantur (290—295).	
<i>Nota.</i> Quomodo rationalistae (et modernistae) originem ecclesiasticae potestatis explicant. Qui frustra ostendere conantur: I. Christum numquam cogitasse de instituenda ecclesiastica potestate vel de condenda Ecclesia (295—301); — II. apo-	

stolos vera potestate (iurisdictionis) instructos non fuisse (301—302); — III. inter primos christianos talem potestatem non fuisse agnitam (302—306). — IV. De singulis rationalistarum systematis, originem „monarchici episcopatus“ describentibus (306—308).

2. Ita continuandum erat hoc regimen, ut id numquam esset

a) apud populum, cuius iura deinceps episcopi sibi usurpassent (308—309). Populi in electione praepositorum antiquo tempore suffragium eius ius divinum non probat (309—311). Nec seniores in Novo Testamento personam multitudinis gerebant (312).

b) Nec apud principes civiles Ecclesiae regimen est (312 sq). De hac re antiquitatis christianae et ipsorum imperatorum sententia (313—317).

C. Ecclesia est immutabilis quoad infallibilitatem (318 sq). Quam

1. semper existuram esse in Ecclesia probatur a) ex Mt 28, 20 (318); b) ex Mt 16, 18; eo loco quid significant verba „non praevalerunt“, quid „portae inferi“ (318—324). Ecclesia errans superata esset ab infero (324—326); c) ex 1 Tim 3, 14, quo effato agitur de universali ecclesia (327), quae dicitur columna et firmamentum veritatis (327—330), in perpetuum eam fulciens (330—331). Haec autem nomina includunt infallibilitatem (332—334). d) Idem ostenditur ex eo, quod Ecclesia semper divina et vera manet (334—335). — *Confirmatur* idem variis rationibus (336—337) et imprimis ex testimonio antiquitatis (337—341). — *Solvuntur quae obiciuntur* (342 sq): a) S. Paulum infallibilitatem ignorasse (Act 20, 26 sq) (342—344); b) synagogam fallibilem fuisse (344 sq); c) apostolos non provocasse ad donum infallibilitatis (345 sq); d) infallibilitatem nocivam esse auctoritati S. Scripturae, religionis existimationi, scientificae cognitioni etc. (346 sq); e) controversias de religione ortas ostendere, infallibilitatem agnitam non fuisse (347); f) statui humanae vitae convenire non posse infallibilitatem (347 sq).

2. Infallibilitas Ecclesiae non est principum christianorum nec multitudinis (348—350).

D. Ecclesia immutabilis est quoad formam internam, i. e. fidem (350 sq). Nam Ecclesia doctrinae fidei 1. nullam partem potest reicere (350—351); 2. nullam falso explicare (351); 3. nullam omnino novam addere (351—354). — *Confirmantur* quae dicta sunt, doctrina et praxi Ecclesiae (354—355) et solutione obiectio- num (356—358).

§ 12. Consectaria, quae ex iis, quae hactenus de Christi Ecclesia diximus, consequuntur

358

1. Revelatio non est spiritui privato permissa, quem iudicem revelationis esse non demonstratur locis 1 Io 4, 1; 1 Thess 5, 21; Col 2, 18; 1 Io 2, 20; 1 Io 6, 45; Ier 31, 31; Mt 23, 8; 2 Cor 1, 23; 1 Cor 2, 15 (358—366).

2. Divino ex iure distinguenda est ecclesia docens et discens (366—367).

3. Post apostolorum praedicationem revelatio divina conclusa est, ita ut in Ecclesia sola inveniat a) et b) revelatio et religio Christi (367); c)—e) authentica revelationis et S. Scripturae

	Pag.
interpretatio; iudicium de authentia librorum S. Scripturae; approbatio versionum S. Scripturae (367—368). f) Revelatio vero privata divina fide universim credi non potest (369); g) Ecclesia est fidei iudex et interpres (369); h) debet se infallibilem publice praedicare (369—370).	
4. Semper Ecclesia erit societas perfecta, libera, inaequalis, necessaria (370). Ergo a) semper omnibus incumbit officium inquirendi, ubi sit vera Ecclesia (370). b) Ecclesiae repugnat regimen democraticum, systema territoriale et collegiale (370—371). c) Oboedientia Ecclesiae debetur (371). d) Nulla legitima ratio est schismatis vel haeresis faciendae (371—374). e) Ecclesia universaliter neque umquam corrumpitur neque perfectior ecclesia condetur (375). f) Petrus in successoribus vivit (375). g) Variatio dogmatica repugnat (375—376).	
5. Ex voluntate divina existunt successores Petri et apostolorum (376—377).	
§ 13. De apostolicitate Ecclesiae	378
Thesis IX. Ecclesia Christi fuit estque necessario semper apostolica origine, doctrina, successione et missione tum ratione regiminis sacri generatim et speciatim primatus, tum ratione infallibilis magisterii	378
Origo immediate vel mediate apostolica; centrum apostolicitatis Petrus; doctrinae apostolicitas facti et iuris; successio apostolica formalis et materialis (378—381).	
<i>Prob. thesis.</i> Apostolicitas Ecclesiae necessaria est ratione 1. originis (381—382), 2. doctrinae (383), 3. successionis et missionis (383—385).	
<i>Coroll. I.</i> Ubi est apostolicitas successionis, ibi semper est etiam apostolicitas originis et doctrinae (385—387). — <i>Coroll. II.</i> Missio divina extraordinaria ad reformandam Ecclesiam nec fiet, nec, si fieret, ut divina cognosci posset (387—390). — <i>Coroll. III.</i> Omnis doctrina christiana in apostolica praedicatione saltem implicite continetur. Quomodo indirecte origo haec apostolica ostendatur praescriptionis argumento (390—398).	
§ 14. De unitate Ecclesiae	398
Thesis X. Ecclesia Christi necessario quoque est semper una: primum unitate regiminis in eo sita, ut omnes Christi fideles in rebus religionis uni a Christo instituto sacro regimini oboediant, et ita quidem, ut simplices fideles immediatis suis legitimis praepositis et una cum istis totius Ecclesiae primati sint subiecti; deinde unitate verae doctrinae et fidei tanta, ut singuli et universi Christi fideles semper dogmata fide sincera et explicita credant, quae infallibile magisterium distincte credenda iis umquam proponat; tum unitate et necessariae mutuae communionis et essentialis cultus divini	398
Intelligitur unitas iuris, non solum facti, formalis non materialis. Adversariorum articuli fundamentales. Puseyitarum de unitate Ecclesiae doctrina (398—403).	
<i>Prob. thesis.</i> 1. Ecclesia una est unitate regiminis (403—404).	
2. Ecclesia una est unitate fidei et doctrinae (404 sq); unitas enim haec consequitur unitatem regiminis. — <i>Confirmatur</i> idem a) ex Paulo apostolo, b) ex testimonio antiquitatis christianae (404—407). — <i>Obiciunt</i> (407 sq): a) synagogae imperfectam unitatem (407); b) aevi apostolici tolerantiam dogmaticam (407—412); c) haeresim non magis ab Ecclesia excludere quam alia peccata gravia (412); d)—g) existere non posse perfectam fidei unitatem; unum esse baptismum	

Ecclesiae et haereticorum; fidei unitatem exigere tyrannorum esse; ex varietate oriri pulchritudinem (413—414); h) docent, sufficere unitatem quoad articulos fundamentales (415 sq). Quae tamen doctrina α) in S. Scriptura fundata non est, sed ea excluditur (415—417); β) ante saec. XVI inaudita erat (417); γ) nulla regula statui potest, qua fundamentales articuli ab aliis secernantur (417—422); δ) necessario ea distinctio dissensionum parens est ac ϵ) revelationi iniuriosa (422—423).

3. Ecclesia est una unitate mutuae communionis (423 sq). Haec enim unitas a) ex supra expositis sequitur; b) a societate perfecta abesse non potest (423—424); c) Christus eam Ecclesiae impetravit Io 17 (424—426); d) Paulus apostolus eam saepe commendat (426—427). Item antiquitas christiana (427—429).

4. Ecclesia est una unitate cultus divini essentialis (429—430).

Coroll. I. Ecclesiae Christi haec unitas essentialis est (430). —

Coroll. II. Unitatis centrum sunt Petri successores (430). — *Coroll. III.*

Haeretici non sunt in Ecclesia; antiquitatis christianae hac de re iudicium (430—432). — *Coroll. IV.* Communio nominis non efficit unitatem (432). — *Coroll. V.* De Puseyitarum sententia (432). — *Coroll. VI.*

De ecclesia „nationali“ (433).

§ 15. De catholicitate Ecclesiae 433

Thesis XI. Ecclesia Christi essentialiter catholica est catholicitate loci et fidelium numeri formali perpetua, morali atque simultanea, tum iure tum pro temporum ratione etiam re sive facto; ea autem non solum absoluta, sed probabiliter saltem ita relativa esse debet, ut nulla christianorum secta extensione et asecularum numero eam diutius superare possit 433

Catholicitas loci magnum fidelium numerum includit (433—434). De catholicitate iuris et facti, simultanea et successiva, physica et morali; quatenam catholicitas Ecclesiae semper conveniat (435—437). De catholicitate absoluta et relativa; de Ecclesiae initiis et extremis temporibus (437—440). De catholicitate materiali et formali (440). Quas impugnemus sententias (441—442).

Prob. thesis pars I: catholicitatem Ecclesiae iure competere. Ecclesia enim

1. mandatum accepit ita sese propagandi, ut evaderet a) catholica catholicitate absoluta (442—443); b) absoluta simultanea (443—445); c) relativa (445—447); d) perpetua (447);
2. mandati huius exsequendi absunt ab Ecclesia obstacula impediencia, adsunt in ea vires et efficacia (447—449).

Prob. thesis pars II: catholicitatem Ecclesiae facto competere (449 sq).

Id sequitur

1. ex catholicitate iuris iam demonstrata (449—450);
2. ex testimonio antiquitatis christianae (450—454).

§ 16. De sanctitate Ecclesiae 455

Thesis XII. Ecclesia Christi essentialiter sancta est, et multiplices quidem modo, imprimis tamen vi efficaci producendi in nonnullis certe suis fidelibus sanctitatem vere eximiam, necnon dono miraculorum 455

Quid sit sanctitas et quo sensu hic sumatur (455—458).

Prob. thesis pars I: Ecclesiam sanctam esse sanctitate generatim spectata (458—459).

Prob. thesis pars II: Ecclesiam sanctam esse sanctitate speciatim accepta (459 sq), scil.

	Pag.
1.—7. ratione institutionis, auctoris, essentiae, doctrinae et regiminis, finis, subsidiorum, vitae (459—461), imprimis vero	
8. in quantum eximiae sanctitatis in nonnullis efficiendae capax esse debet (461 sqq), id quod patet a) ex fine Ecclesiae, quae est sanctificatio hominum, et efficaci Christi promisso (461—467); b) ex eo quod Christi missionem Ecclesia continuat. c) Quod confirmatur variis rationibus (467—469);	
9. ratione doni miraculorum (469—473).	
<i>Coroll. I—II.</i> Coetus, qui non est sanctus, non est Ecclesia Christi. Plerumque Deus miracula nec per infideles nec per impios patrabit (473—474).	
§ 17. De visibilitate Ecclesiae	474
Thesis XIII. Ecclesia e Christi institutione ut vera ipsius Ecclesia essentialiter visibilis est, et ita quidem, ut facile ac certo ceu talis cognosci et discerni omni tempore possit	474
Quomodo differant visibilitas et cognoscibilitas; quid sit visibilitas materialis et formalis, sensu stricto et lato (474—476). Agitur praecipue de visibilitate formae constitutivae Ecclesiae (476—478). Protestantium de visibilitate Ecclesiae sententiae (478—481).	
<i>Prob. thesis pars I:</i> Ecclesia visibilis est. Visibilia enim sunt 1. Ecclesiae elementa formalia (482—483); 2. eius elementum materiale, cuius visibilitas non eo impeditur, quod peccatores sunt in Ecclesia (483 ad 487). — <i>Confirmatur</i> 1. Christi et apostolorum doctrina, ex qua nihil in contrarium afferri potest (487—490); 2. testimonio christianae antiquitatis (490—491); 3. omnium christianorum agendi ratione (492).	
Possitne credi visibilis Ecclesia (492—493).	
<i>Prob. thesis pars II:</i> Ecclesiam facile cognoscibilem esse (493—494).	
<i>Coroll. I.</i> Non est duplex Ecclesia (494). — <i>Coroll. II.</i> Ecclesia, quae est invisibilis, non est Christi Ecclesia (494). — <i>Coroll. III.</i> Sancti non faciunt Ecclesiam, sed fiunt ab ea (494). — <i>Coroll. IV.</i> Ecclesia Christi insignita est notis, quibus cognoscatur (494—495).	

Caput III.

De notis Ecclesiae Christi.

§ 18. <i>Praenotanda</i>	495
ARTICULUS I.	
De notarum Ecclesiae notione et numero.	
§ 19. De earundem notione	496
§ 20. Quot et quanam sint notae	500
<i>Praenotanda</i>	500
Thesis XIV. Nec pura verbi divini praedicatio protestantium sensu intellecta nec legitima sacramentorum administratio sunt verae notae Ecclesiae Christi	502
<i>Prob. thesis.</i> Hae enim, quae dicuntur notae	
1. Ecclesiae veritatem non manifestant (503);	
2. arbitrarie statuuntur (504—505);	
3. non habent ea, quae notis convenire debent (506—509).	

	Pag.
Thesis XV. Veræ notæ Ecclesiæ Christi sunt ipsæ eius proprietates apostolicitatis, unitatis, catholicitatis, sanctitatis, quatenus externo ac visibili modo sese manifestant	509
<i>Prob. thesis.</i> Omnia insunt illis notis, quæ ad notarum essentiam requiruntur. Sunt enim 1. visibiles (509—512); 2. notiores Ecclesia (512—513); 3. Ecclesiæ essentialis (513); 4. Ecclesiæ propriæ (513—516); 5. definitæ et circumscriptæ (517); 6. certæ, ita ut positive aut negative Ecclesiam ostendant (517—519); 7. etiam rudibus cognoscibilem Ecclesiam reddunt (519—522).	
<i>Coroll. I.</i> Omnes Ecclesiæ notæ elucere necesse est, ubi sunt 1. verum regimen sacrum, 2. Petri primatus, 3. Petri successor (522—523). — <i>Coroll. II.</i> Apostolicitas est nota Ecclesiæ primaria (523—524). — <i>Coroll. III.</i> Quamnam certitudinem gignant notæ (524—525). — <i>Coroll. IV.</i> Utrum possit ex Scriptura Ecclesia demonstrari ac dein ex Ecclesia Scriptura (525).	

Articulus II.

Applicatio notarum Ecclesiæ.

§ 21. <i>Praenotanda</i>	525
§ 22. Applicatio notæ apostolicitatis	526

Thesis XVI. Apostolicitatis nota Ecclesiæ romano-catholice omnino competit 526

Cardo rei est in probanda apostolica successione Romani Pontificis, ad quam probandum sitne necesse demonstrare Romanum Petri episcopatum (526—529). Adversariorum sententiæ (529—532).

Prob. thesis pars I: Apostolica est Ecclesia romano-catholica respectu regiminis (532 sqq). Nam caput ac fundamentum totius regiminis, R. Pontifex, apostolorum principis successor est iure divino. Ergo Ecclesia romano-catholica est apostolica.

DEMONSTRATUR ANTECEDENS tribus argumentis, quorum ultimum hoc est:

S. Petrus usque ad mortem Romæ episcopus fuit. Atqui succedendo in Petri episcopatum episcopi Romani successerunt in primatum. Ergo

Prob. maioris pars prima: S. Petrum Romæ fuisse. Quod testantur I. ipse S. Petrus 1 Petr 5, 13 (533—538), de quo loco quid sentiat ecclesia Syriaca (538—541); 2. Patres a) saec. I et II: Clemens Rom. (541—545), Ignatius (545—547), Dionysius Al. (547—549), Irenaeus (550—553), Clemens Al. (553); b) saec. III: Tertullianus (553—555), auctor Philosophumenum (555—556), Caius (556—560), Origenes (560); c) saec. IV: Petrus Alex. (560), Chrysostomus (560—561); d) orientales: Syri (561—562); Armeni (562—563). — *Solvuntur quae obiciuntur* I. ex Actuum apostolorum silentio et ex Act c. 28 (563 ad 565); II. ex S. Pauli silentio in epistula ad Rom. et in epistulis in ipsa Urbe scriptis (565—569); III. ex Gal 2, 7 (569—570); IV. ex Mt 23, 34 (570); V. ex inhumano modo crucifixionis Petri (571). VI. Obiectiones Tubingensium (571—574).

Prob. maioris pars secunda: S. Petrum Romæ episcopum fuisse (574 sqq). Quod ostenditur I. testimoniis saec. IV (574—578); 2. testimoniis priorum trium saeculorum (578—580). — *Solvuntur quae obiciuntur* (581 ad 586).

Prob. maioris pars tertia: S. Petrum episcopum Romanum Romæ mortuum esse (587 sqq). Quod probatur 1.—2. ex silentio et ex testimonio

antiquitatis (587—588); 3. ex apostolorum sepulcris Romanis (588—589); 4. ex consensu reliquarum ecclesiarum generatim (590) et speciatim orientalium (591—592). — *Obicitur*, Petrum in Aegypto sepultum esse (592—594).

Confirmatur maior praescriptionis argumento (594—598).

Prob. minor A. ex iure successionis (599—600); B. ex historia; scil.

I. historia testatur triplex hoc factum:

1. ascripsisse sibi semper primatum R. Pontifices, scil. Clemen-tem, Victorem, Callistum, Stephanum, Dionysium (601—604); Iulium, Siricium, Innocentium etc. (604—612); Leonem M., Simplicium, Felicem (612—616); Gelasium etc. (617—621); Gregorium M. (621—626);

2. agnovisse semper hunc primatum Ecclesiam, quod ostenditur

a) testimoniis Ignatii (626—630), Irenaei (630—653), Cypriani (653—677), Aureliani imp. et Amm. Marcellini (677 ad 678), Optati, Hilarii, Nazianzeni, Ambrosii, Marcelli Anc. (678—680), Hieronymi (680—684), Augustini (684—685), aliorum auctorum saec. V et VI (686—689). — Quid de Rom. primatu senserint orientis populi (689—692) et posteriorum temporum Graeci, Syri (Theod. Abu-Kurra), Latini (693—697);

b) testimoniis conciliorum oecumenicorum: Ephesini, Chalcedonensis etc. (697—701), Lateranensis IV, Lugdunensis II (701), Constantiensis (702), ubi in nota de lectione „quemadmodum etiam“ (702—705), Tridentini, Vaticani (703—706). Quorum testimoniorum vis non frangitur can. 6 concilii Nicaeni (706—708). — De conciliis particularibus usque ad Lateranense anni 649 (708—709);

c) ex eo quod exercuerunt semper primatum R. Pontifices Ecclesia non contradicente (709 sqq). Quod probatur

a) ex agnita R. Pontificum in concilia etiam generalia potestate. Fuit enim a) lex conciliorum, ut ea sine R. Pontifice invalida essent (709—712); ß) historia canonis 28 Chalcedonensis haec lex comprobatur (712—714) et γ) sententiis ipsorum R. Pontificum ab Ecclesia non reiectis illustratur (715—716). Hac autem lege admissa sequitur, R. Pontifici competere ius concilia 1. convocandi (716—717), 2. ea confirmandi (718—719), 3. iis praesidendi (719—732);

ß) ex agnita potestate episcopos confirmandi (733—738), eos loco movendi (738—740), eos restituendi (740—741);

γ) ex agnita potestate vicarios iurisdictione instructos sibi constituendi, v. g. α') Constantinopoli (741—744), ß') Thessalonicae (744—751);

δ) ex agnita potestate appellationes episcoporum iudicandi. Quae potestas agnoscebatur iam ante concilium Sardicense (751—758), ab ipso illo concilio (758—764), post illud concilium (765 sqq): appellatio Chrysostomi (765 ad 768), Coelestii, nestorianorum, Eutychis (768—769), Flaviani, Eusebii Dorylaei, Theodoretii (770—775), Adriani Thebaei (775). — *Satisfit obiectionibus*, ubi de Apiario et appellationibus Africanis (776—778);

e) ex agnita potestate dispensandi a legibus ecclesiasticis (779);

ζ) ex agnita necessitate communionis cum Romana sede, quam α') diserte fatentur Patres (779—781), β') agnoscunt haeretici (781), γ') libri liturgici (781), δ') imperatores (782). — *Obiciunt*, Meletium Antiochenum verum episcopum habitum esse, licet R. Pontifices eum non agnoverint (782—783); atque aliquas ecclesias orthodoxas numquam cum Romanis communicasse, scil. armenam (783—785), persicam (785), aethiopicam (786), celticam vel culdaicam (786—790), franco-gallicam saec. VI (790 ad 791). — *Confirmatur* necessitas communicationis cum R. Pontifice (791—792).

Obiciunt primatum R. Pontificis ortum ducere ex scriptis pseudo-clementinis (792—793); in controversia de Paulo Samosatensi episcopos non curasse R. Pontificem (794—795); historiam concilii Arelatensis (a. 316) evertere doctrinam catholicam de primatu Romano (795—796); S. Iacobi successores fuisse primates Ecclesiae (796).

3. Et R. Pontifices primatum sibi adiudarunt et Ecclesia eum agnovit propter ius eius divinum (796 sqq.). Quod probatur a) argumento negativo: numquam enim primatus repetitur a causa mere humana aut ecclesiastica (796—801); — b) argumento positivo: ex iure enim divino repelunt primatum α) R. Pontifices (802—803), β) Patres (803—805).

II. Triplex hoc factum locum habere non potuit, nisi R. Pontifex iure divino obiective spectato revera Petri in primatu successor esset (805 sqq.). Quod patet 1. argumento praescriptionis (805—809); — 2. nulla earum causarum mere humanarum, quas adversarii afferunt, vere explicat ortum Romani primatus, scil. nec lex aliqua, nec gratia imperatorum, nec dignitas civilis urbis Romae, nec dominandi cupiditas R. Pontificum, nec historica necessitas, nec primatus moralis necessitas, nec systemata a modernis rationalistis excogitata (809—817).

DEMONSTRATUR CONSEQUENS. Ecclesia quae R. Pontifici ceu primati obedit, est apostolica I. ratione primatus (817). — *Nec obstat* a) incertitudo quoad ordinem, quo sibi successerint Linus, Cletus, Clemens; b) quod aliqui R. Pontifices mali fuerint; nec c) schisma a. 1378—1417, nec narratio de papissa Ioanna (818—819); — 2. ratione regiminis episcoporum (819—821).

Prob. thesis pars II: apostolica est Ecclesia romano-catholica ratione originis (821).

Prob. thesis pars III: apostolica est Ecclesia romano-catholica ratione doctrinae ac fidei tum iuris tum facti.

1. Pollet ea hac apostolicitate ratione iuris, quod sequitur a) ex iis quae diximus (822); b) ex ipsa Ecclesiae de sua infallibilitate persuasione, nam Ecclesia infallibilitatem semper sibi ascripsit (822—823), ergo ea pollet; nam eam α) sola haec Ecclesia sibi vindicat (824—825); β) summe sibi necessariam esse iudicat (825—826); γ) quam maxime secure sibi vindicat (826—827); δ) Deus Ecclesiae huic eam sibi vindicanti assentitur (827—830).

Solvuntur obiectiones: a) in Galileo condemnando Ecclesia erravit (831 sqq.); at α) haec condemnatio ut infallibilis in Ecclesia non habebatur (831—838); β) cur ea infallibilis magisterii sententia non sit (838—842); b) Ecclesia erravit contractum fenebrem ve-

tando (842—845); c) inconstans ea fuit in doctrina de intentione in administrandis sacramentis necessaria (845—847); d) erravit non reprobando nec sagarum et magorum supplicia, nec Pseudo-Isidorum (847—848).

2. Ecclesia romano-catholica pollet apostolicitate doctrinae ac fidei ratione facti (848—849).

Coroll. I. Ergo Ecclesia romano-catholica non defecit iam primis saeculis a Christi doctrina (849). — *Coroll. II.* Ergo haec Ecclesia doctrinae verae est testis, custos, magistra, doctor, iudex, interpret (849). — *Coroll. III.* Ergo sedes Romana est prae aliis sedes apostolica (850). — *Coroll. IV.* Ergo saltem moraliter certum est, unumquemque R. Pontificem iure divino esse Petri successorem (850—851). — *Coroll. V.* Ergo ad unumquemque R. Pontificem applicari possunt verba Mt 16, 18; Io 21, 15 sq; Lc 22, 32 (851). — *Coroll. VI.* R. Pontifex est Christi vicarius sensu eminenti (851—852). Attribuatne hic titulus R. Pontifici divina attributa (852—857).

Schol. I. Secure firmiter credere possumus, quidquid Ecclesia credendum proponit (857—858). — *Schol. II.* Romanus episcopatus et praefectura totius Ecclesiae non sunt duo episcopatus (858). — *Schol. III.* Recte concilium Vaticanum R. Pontifici attribuit plenam, supremam, ordinariam, immediatam, universalem potestatem (858—863). — *Schol. IV.* Quo iure, divino an humano, Petrus primatum suum cum episcopatu Romano potius quam cum alterius urbis coniunxerit (864 sqq). 1. De sententia humanum ius statuente. Num, si haec sententia vera sit, sedes primatialis cum alio episcopatu coniungi possit ab Ecclesia R. Pontifice renuente, num ab ipso R. Pontifice? (864—866.) 2. De sententia divinum ius statuente, et quibus rationibus ea nitatur (866 ad 870).

Thesis XVII. Omnes religiosi christianorum coetus ab Ecclesia romano-catholica separati apostolicitatis nota carent 870

Prob. thesis. Deest illis coetibus

1. apostolicitas a) et successionis ob defectum centri apostolicitatis, et regiminis ob regimen magistratibus civilibus traditum (870—871); b) missionis, quia a) ordinariam missionem nec habent immediate ab apostolis, nec mediate a catholica Ecclesia nec a populo (871 ad 872); ß) extraordinaria autem missio divina nec fit, nec eam se habere probare potuerunt vel reliqui coetus vel protestantium reformatores (872). Imprimis vero successu praedicationis reformatum ea non probatur (873—875), nec miraculis probata est, quorum necessitatem agnoscebant reformatores (875—876), nec testimonio S. Scripturae (877);
2. originis apostolicitas immediata et mediata (877);
3. doctrinae apostolicitas a) ratione iuris, cum careant infallibili magisterio; b) ratione facti (878). Frustra recurrit ad praecursores reformationis atque ad S. Scripturam (878—880).

§ 23. Applicatio notae unitatis 880

Thesis XVIII. Ecclesia romano-catholica integra quoque unitatis nota potitur 880

Prob. thesis. Potitur scil. illa Ecclesia

1. unitate regiminis. Habet enim a) regimen sacrum, quod est unitatis principium in se semper unum; hoc vero numquam divisum fuit, nec tempore schismatis 1378—1417, nec tempore S. Chrysostomi (880—882); b) huic autem unitatis principio reliqua Ecclesia unitur oboedientia (882—884);

	Pag.
2. unitate fidei et doctrinae et iure et facto (884—886). — <i>Nec obstant sententiarum theologicarum varietas, erroneae theologorum quorundam sententiae, iansenistarum in Ecclesia toleratio, multorum catholicorum incredulitas</i> (886—888); <i>Ecclesiae conniventia tempore schismatis Istrici vel in lite de libris Carolinis</i> (889—891), <i>incertitudo de oecumenica indole quorundam conciliorum, leges disciplinae inter se contrariae vel infallibilitas R. Pontificis olim non ab omnibus agnita</i> (891—892);	
3. unitate communionis (892—894);	
4. unitate cultus (894).	
<i>Coroll. I. Unitas Ecclesiae non efficitur coactione</i> (894). — <i>Coroll. II. Nec „altiore unitate“ perficitur</i> (895). — <i>Coroll. III. Varietas secularum laudanda non est</i> (895).	
Thesis XIX. Nulli religioso christianorum coetui, qui ab Ecclesiae romano-catholicae communionem separat, unitatis nota plene ac vere competit	896
Non enim habent illi	
1. unitatem regiminis. Carent enim a) unitatis principio, b) oboedientia erga regimen deest (896—898);	
2. unitatem doctrinae et fidei. Hanc enim a) iure numquam habent, nam a) carent unitatis principio (899), quod suppleri non potest nec S. Scriptura, nec articulo- rum fundamentalium distinctione, nec symbolis fidei vel fidei confessionibus (899—902); b) statuerunt ea principia, quae necessario dissensum efficiunt, nam ex defectione orti sunt et proclamarunt omnimodam libertatem sentiendi (902—907); b) facto unitatem fidei non habent (907—908);	
3. unitatem communionis (908);	
4. unitatem cultus essentialem (908—909).	
<i>Coroll. Protestantium principia pugnant cum conceptu Ecclesiae vel societatis</i> (909).	
§ 24. Applicatio notae catholicitatis	909
Thesis XX. Ecclesia romano-catholica eaque sola semper insignita erat et adhuc est etiam catholicitatis nota	909
<i>Prob. thesis pars I. Catholicitas Ecclesiae romano-catholicae soli iure competit. Atque</i>	
1. competit ei catholicitas iure, nam 1. competit ei munus se diffundendi; 2. habet in se nullum impedimentum se diffundendi (909 ad 910), sed 3. aptitudinem summam: de missionum catholicarum perpetuitate et fructibus; de missionariorum zelo (910—914);	
II. soli huic Ecclesiae competit ea catholicitas (914 sqq); de protestantium missionibus (916—921).	
<i>Prob. thesis pars II. Catholicitas Ecclesiae romano-catholicae soli facto competit.</i>	
I. Competit ei facto (921—922);	
II. soli ei competit facto (922—924); ariani num catholicos numero superarint (924—927).	
<i>Coroll. Nomen romano-catholicae Ecclesiae legitimum est</i> (927).	
§ 25. Applicatio notae sanctitatis	928
Thesis XXI. Ecclesiae romano-catholicae denique etiam tota sanctitatis nota competit	928
Competit enim ei	
I.—III. sanctitas originis et institutionis, auctoris, essentialis (928);	

- IV. sanctitas 1. regiminis et magisterii, quae non destruitur personali indignitate quorundam R. Pontificum et episcoporum (928—930); 2. doctrinae et fidei (930—932), contra quam iniuria *obiciunt*: a) ex Ecclesiae doctrina haereticis fidem non esse servandam (932—934); b)—d) arbitrarie Ecclesiam iuramenta dissolvere; permittere concubinatum, et laxas in re morali sententias (934—936), e) docere eam iniuste persequendos esse homines religionis causa, at a) qui non sunt christiani, eos Ecclesia vult non cogi ad christianam religionem (936—938); β) adversus eos, qui defecerunt a catholica Ecclesia, nullo crudelitatis sensu ducitur (938—942). De inquisitione (942—946); de episcoporum iuramento: haereticos persequar (946—947). — Ecclesiae competit
- V. sanctitas finis, ubi de Ecclesiae „dominationis cupiditate“ (947—948);
- VI. sanctitas subsidiorum, quibus utitur ad hunc finem consequendum (948 sqq.). Sunt autem haec subsidia: 1. sanae doctrinae propositio (948—950); 2. virtutum variarum praeceptio, quae ut revera colantur, adiuvat vario et efficaci modo (950 sqq.). Ostenditur praecipue, quantae efficaciae sint confessio sacramentalis (952—956), et ordines religiosi (956—958), contra quos quae obiciantur (958—964);
- VII. sanctitas vitae internae et externae (964 sq), contra quam scientia statistica adeo non reclamatur, ut eam suo testimonio confirmet (964—970);
- VIII. sanctitas heroica in quibusdam omnibus temporibus sociis suis (970 sq), ubi de canonizationis processu (971—973); catalogus canonizatorum (973—975);
- IX. sanctitas ratione miraculorum (975 sqq.). De miraculis primorum saeculorum (975—979), S. Bernardi (979—980), de miraculis, quae constant ex processibus canonizationis (980—982). Frustra *obiciunt* fabulosa esse omnia haec, id quod ostendi dicunt ex vitis conscriptis S. Ignatii et Francisci Xaverii (982—985).
- Thesis XXII.** Contra nota haec sanctitatis tota nulli prorsus religioso christianorum coetui ab Ecclesia romano-catholica separato convenit . . .

Nam deest illis

- I. sanctitas originis (985);
- II. sanctitas auctorum. De Photio (985—987); Henrico VIII (987 ad 988); Luthero (988—1006, ubi imprimis 989 sqq de eo, quod iniuria se legatum divinum dabat); de Zwinglio (1006—1013); de Calvino (1013—1024).
- III. sanctitas ratione essentiae (1024);
- IV. sanctitas 1. regiminis et magisterii (1025); 2. doctrinae et fidei (1025 sqq.). Docuerunt enim reformatores falsa v. g. papam esse antichristum (1025—1026); peccato originali naturam hominis esse plane corruptam (1026—1027); et libertatem arbitrii destructam (1027—1031); Deum praedestinasse quosdam ad aeternum interitum (1031—1034); nullum bonorum operum meritum esse (1034—1038); catholica doctrina meritum Christi obscurari (1038—1039). De morum corruptione ex reformatorum doctrina secuta (1039 ad 1041). — Lutheri vitae christianae documenta (1041 sqq): christianum solutum esse ab omni lege (1041); „pecca fortiter“ (1041—1042); de polygamia quid senserit (1042—1043); tentationum vincendarum industriae (1044);

	Pag.
V. sanctitas finis (1044—1045);	
VI. sanctitas subsidiorum (1045—1046);	
VII. sanctitas vitae externae et internae (1046—1052);	
VIII.—IX. sanctitas quorundam membrorum eximia et miracula (1052 sqq). 1. De protestantibus eorumque martyribus (1052 ad 1053); 2. de schismaticis, possintne sancti et miracula apud eos inveniri (1053—1054); num revera apud eos habeantur sancti (1054—1056) et miracula (1056). De miraculis apud pristinos haereticos et iansenistas (1057—1058).	
<i>Coroll. I—II</i> (1058).	
§ 26. Conclusio	1058